

Andreas Embirikos* (1901-1975)

DIN LIRICA GREACĂ

1. Punct de observație

Ne ținem chipurile în mâini
și contemplăm întinderile multicolore –
gândurile noastre ce se nasc și sunt supuse devenirii
în fiecare privire.

N-au înflorit în zadar atâtea minuni!
Harul lor – adâncime de la mari înălțimi
ce strânge în brațe cele viitoare și viața noastră
înlăuntrul stelelor.

* Andreas Embirikos, poet, prozator și psihanalist, s-a născut în 1901, la Brăila, în România, fiind fiul armatorului Leonidas Embirikos. În 1902, familia sa s-a întors în Grecia.

Mai apoi, tânărul Andreas Embirikos a urmat studii de filosofie și filologie engleză, la Universitatea din Atena și apoi la Londra. Între 1926-1931 a trăit la Paris, unde a frecventat neobosit cercurile suprarealiștilor și a studiat și practicat psihanaliza alături de fondatorul Societății de Psihanaliză de la Paris, Rene Laforge.

Întors definitiv în Grecia în 1931, Embirikos își face debutul în lumea literară patru ani mai târziu, anume în 1935, cu volumul *Ipsikaminos*, o culegere de 63 de poeme în proză.

Reacția publicului a fost, la început, una de neîncredere și chiar de dezaprobare. „O carte scandalosă, care pare a fi scrisă de un dement”, se revolta presa vremii în fața primei apariții literare în stil suprarealist din spațiul grecesc.

Acesta a constituit, în mare măsură, motivul pentru care o parte însemnată a operei lui Embirikos a fost editată de-abia după moartea lui.

Cu timpul însă, Embirikos a fost „reabilitat”, deși unele scrieri ale sale (mai cu seamă romanul *O megas anatolikos*, controversat prin subiectul și limbajul extrem de „îndrăzneț”, ba chiar libertin) continuă să suscite și astăzi polemici în lumea literelor din Grecia.

În 1964, societatea culturală „Dionisos” a pus în circulație discul *Embirikos citește Embirikos*, disc conținând o serie de poeme în lectura autorului, care era încă în viață.

Ulterior, cant-autorul Thanasis Papakonstantinou a pus pe muzică poemul *Curți transparente*, care face parte de pe albumul „Stare de veghe”.

Cunoscutul poem al lui Embirikos, *Theofilos Hadzimihail*, a fost pus, de asemenea pe muzică de către alți celebri cant-autori, anume frații Panos și Haris Katsimihias.

Mai mult decât atât, Ministerul Culturii din Grecia a declarat anul 2001 „anul comemorativ Embirikos”.

Poetul Nanos Valaoritis scria, scoțând în evidență trăsăturile definitorii ale operei lui Embirikos: „Trăinicia stilului lui Embirikos, pozitivismul intens pe care-l dovedește, structura și energia copleșitoare a versului, precum și ritmurile și elementele sesizabile în premieră absolută în poezia greacă duc opera lui dincolo de limitele elinocentrismului și o apropiere de tonul și imagistica specifică lirismului lui Apollinaire”.

2. Crăpătură

Patruzeci de ani și patruzeci de zile
înainte să fie deschise și arate câmpurile,
înainte să țâșnească semințele din adâncuri
și șiragurile de corali ale insulelor,

înainte să se prefacă-n ochi coagularea întunericului
și să-și schimbe solzii făpturile mării.
Ai ieșit drept și fără ascunzișuri
înlăuntrul neînchipuitei clipe care ne-a zâmbit,
copilă nevinovată, asemeni curgerii apelor unui izvor.

3. Cât

Oricât s-ar întinde liniștea deasupra ierburilor,
cutremurele nu se opresc nicicând.

Acestea ne trăiesc pe noi
și noi viețuim în cerul lor.

Cele dintâi cutremure, cele dintâi prototipuri
ale aceluiași iureș

care împinge fragile rândunele în miezul soarelui
și păsări nocturne de puf în miezul întunericului.

Vor veni cutremurele, vor urma surprăile
chiar și atunci când stelele vor zăcea

încă încremenite în nemișcare
în abisurile lor de catifea.

4. Trandafiri la fereastră

Scopul vieții noastre nu este joscnicia.

Există lucruri neîndoielnic mai frumoase
decât această prezentă, dăltuită într-o statuie,
a unei epoci trecute.

Scopul vieții noastre e iubirea.

Scopul e doar acela de a dăru, izbăvitor, viața și fiecare
rugăciune,

în fiecă loc și-n fiecă secundă,

actului răscolirii febrile a tuturor celor ce există.

Scopul vieții - lâna de aur cea mult râvnită

(n. trad.: Embirikos face aluzie la celebrul mit al argonauților porniți în căutarea „lânii de aur”; ca și în alte contexte poetice similare, și aici se recurge la mitologie ca la un simbol plin de forță al idealurilor și aspirațiilor nobile ale umanității)

a esenței ființei noastre.

5. Tăcerea

Chiar dacă lucrurile rămân neterminate
și-n urma lor se lasă deplină tăcere,
tăcerea și lucrurile neterminate vor mereu purta în ele
o uriașă taină, deplină,
taină fără lacune, fără absențe,
asemeni tainei vieții în mormânt (n.trad: *în original, h zoi
en tafon – „În mormânt, Viață...”, primul stih al Prohodului
Domnului, din Sfânta și Marea Vineri*),
taina deplină a ființei,
însuși Vizibilul, Evidentul,
Alfa și Omega a toate cele ce sunt.

6. Țesătura unui repaos nocturn

Ne aflăm cu toții înlăuntru propriului nostru viitor.
Când intonăm cântece în fața tablourilor pictorilor
expresioniști,
când ne aplecăm peste pazele unui oraș incendiat,
când ne asociem rămășițelor unui fior oarecare,
ne aflăm înlăuntru propriului nostru viitor.
Căci, oricare ne-ar fi năzuințele,
e cu neputință să rostim „nu” sau „da”
fără viitorul destinației noastre,
asemeni unei femei care nu mai poate provoca nimic
în afara incendiului pe care-l zăvorăște
în scrumul de sub tălpi.
Ne aflăm cu toții înlăuntru viitorului unui stindard
alcătuit din mai multe elemente,
stindard care ține oștirile inamice
în fața zidurilor inimii mele –
baricade încropite din halucinații,
schimbări provizorii, care imploră mereu,
fără să poată pricepe care-i obiectul luptei.
Frânturi de secundă ne-au dovedit justetea înaintării
spre aceeași fantasmă a provenienței viselor și a fiecărui
locatar
al inimii unui oraș mort.
Când ni se epuizează anii, apărem și mai goi
decât izbăvirea de condamnarea tentaculelor și-a bărcilor
curate,
căci ne găsim cu toții înlăuntru tăcerii durerii
aflate pe marginea prăpăstiei
în fața artificii ieftine ale viitorului nostru.

7. Secunda porfirei

Nici o sfâșiere nu se cercetează fără patos.
Pe gardurile ce-mprejmuesc grădinile,
păsările își deschid aripile,
fermecate de vecinătatea râului.
Patosul șoimului în fața porumbelului alb
este vârf de munte acoperit de zăpadă.
Când se topesc gheturile,
intonăm cântece deasupra văilor.
Luminile ochilor noștri își încropesc comorile
purtând înlăuntru văzului, răsăritul speranțelor,
și-n sfârșit, laptele vieții.
Le dăm târcoale,
împresurați mereu de porunci morale.

Cheagurile de sânge ale munților se dizolvă,
zăpezile lor sunt cântecele anilor noi
ce urmează unii altora, iar și iar,
ani ce-s însăși viața noastră.
În scorburile lor se odihnesc, în după-amiezi, păsările.
Nici o sfâșiere nu se cercetează fără patosul cercetării.
Câteodată devenim clepsidre,
iar bureții absorb fiecare picăură ce ni se scurge.

8. Struguri iernatici

I-au fost luate jucăriile și tot ce iubea. A aplecat capul,
de parcă era aproape de moarte. Dar cele 13 ursitoare au
azvârlit scânteia unei nenorociri trecătoare. Nimeni n-a
vorbit. Nimeni n-a alergat s-o apere de rechini din mare
ce-o deocheseră deja, așa cum deoache o muscă un
diamant sau o țară fermecată. Și astfel această poveste
a fost uitată, cum se întâmplă ori de câte ori paznicul își
uită în pădure unealta de ciopârțit stele.

9. Tentaculele Alta-mirei

- Merele pădurețe, grele ca pleoapele senzualității, picură
miere în tăcere. Zgomotul căderii persistă și, dinspre
privirea ta înspre pieptul și buzele mele, farmecul își
întinde fluxul și refluxul.
- Prea puține podoabe în verdeață. Prea puține diamante
în întuneric. Doar fluturele căreia noaptea i-a dat naștere
ne vestește apropierea zorilor ce se scurg pe buzele
dimineții.
- Poezia este pas înainte. Înlăuntru ei creștem cu toții.
Drumurile-s albe. Florile vorbesc. Dintre petalele lor ies
pruncii. Și călătoria asta n-are vreodată sfârșit.
- Tăcerea se balansează în nisip. Picioarele ei pășesc
peste țărnul albăstriu al mării ce se întinde fără punte.
- Pașii îmi răsună peste așternutul de catifea al umbrei
mele.
- Nemărturisita mea nădejde în munți, dau binețe ecoului
tău!
- Se spune că pereții n-au urechi. Dar șoaptele trăiesc
și mor și înlăuntru frunzelor!
- Primește-mi cuvântul și, în schimb, dă-mi mâna ta!

10. Epilog fără titlu

Voi, care astăzi vă împingeți din spate, cu gârbaciul, copiii,
iar apoi seara întreagă jucați cărți prin cafele și saloane,
ba încă și în stațiunile balneare de la țărmul mării, fără
ca valul, pescărușul, suavitatea bucuriilor mării să
însemne ceva pentru voi, băgați de seamă să nu vă revină
mult mai devreme cumva cartea cea interzisă... Băgați
de seamă ca nu cumva să urmeze cartea de joc aceea
neagră, care are pe la colțuri ceva care amintește de
lopata englezească, în sfârșit, cartea aceea abominabilă
- mai bine să-i vină rândul cât mai târziu cu putință...
Fiți cu băgare de seamă, doamnelor și domnilor, iubitori
de jocuri de cărți cu care vă înăbușiți pubertatea, a voastră
și-a copiilor voștri, fiți cu băgare de seamă la valetul de
pică numit moarte.